

ingediend op **23** (2020-2021) – Nr. 2-G
13 oktober 2021 (2021-2022)

Verslag

namens de Commissie voor Leefmilieu,
Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie
uitgebracht door Bruno Tobback
aan de Commissie voor Algemeen Beleid,
Financiën, Begroting en Justitie

over het ontwerp van decreet
van de algemene rekening
van de Vlaamse Gemeenschap
en van de rekeningen van de rechtspersonen
onder het gezag van de Vlaamse Regering
voor het begrotingsjaar 2020

Documenten in het dossier:

- 23** (2020-2021) – Nr. 1: Ontwerp van decreet
 - Nr. 2-A t.e.m. F: Verslagen aan de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie
- 23-Q** (2020-2021) – Nr. 1: Beleids- en begrotingstoelichting bij de begrotingsuitvoering 2020
- 23-S** (2020-2021) – Nr. 1: Beleids- en begrotingstoelichting bij de begrotingsuitvoering 2020
- 23-T** (2020-2021) – Nr. 1: Beleids- en begrotingstoelichting bij de begrotingsuitvoering 2020
- 36** (2020-2021) – Nr. 1: Rekeningenrapport van het Rekenhof over 2020

Samenstelling van de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie:

Voorzitter: Gwenny De Vroe.

Vaste leden:

Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Andries Gryffroy, Freya Perdaens, Wilfried Vandaele;

Bart Claes, Leo Pieters, Sam Van Rooy;

Stijn De Roo, Tinne Rombouts;

Steven Coenegrachts, Gwenny De Vroe;

Staf Aerts, Mieke Schauvliege;

Bruno Tobback.

Plaatsvervangers:

Annick De Ridder, Marius Meremans, Joris Nachtergaele, Axel Ronse, Nadia Sminate;

Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Wim Verheyden;

Robrecht Bothuyne;

Bart Tommelein, Bart Van Hulle;

Johan Danen, Chris Steenwegen;

Hannes Anaf.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

1.	Toelichting door de minister	4
1.1.	Energie en Klimaat	4
1.2.	Omgeving en Natuur	5
2.	Bespreking	7
2.1.	Vragen van de commissieleden	7
2.2.	Antwoorden van minister Zuhair Demir	8
2.3.	Bijkomende vragen van commissieleden	8
2.4.	Bijkomende antwoorden van minister Demir	8
2.5.	Bijkomende vragen van commissieleden	9
3.	Indicatieve stemming	9
	Gebruikte afkortingen	10
	Bijlagen: zie dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie besprak op 15 en 21 september 2021 het ontwerp van decreet van de algemene rekening van de Vlaamse Gemeenschap en van de rekeningen van de rechtspersonen onder het gezag van de Vlaamse Regering voor het begrotingsjaar 2020 wat betreft de bevoegdheden Omgeving, Natuur, Klimaat en Energie van Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme (*Parl.St. VI.Parl. 2020-21, nr. 23/1*).

Ter voorbereiding van de bespreking van de begroting werd de leden gevraagd hun technische vragen op voorhand door te geven. De minister verstrekke hieromtrent schriftelijke antwoorden op 14 en 20 september 2021. Deze zijn terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

(De vergadering van 15 september werd als videoconferentie georganiseerd. De vergadering van 21 september werd als hybride vergadering georganiseerd.)

1. Toelichting door de minister

1.1. Energie en Klimaat

Minister Zuhal Demir stelt dat 2020 een jaar was met heel wat initiatieven ter uitvoering van het regeerakkoord, de beleidsnota Energie en Klimaat en het Vlaams Energie- en Klimaatplan. Aan de andere ministers werd gevraagd om naar bijkomende maatregelen te zoeken ter uitvoering van het Vlaams Energie- en Klimaatplan en van de Europese broeikasreductienormen. De bespreking zal gebeuren in de regering.

Het beleidsveld Energie heeft snel remediërende maatregelen ter bestrijding van corona uitgewerkt, vooral voor gezinnen. Er is een premie uitbetaald om de energie- en waterfactuur betaalbaar te houden voor diegenen die door COVID-19 tijdelijk werkloos waren. Via het relanceplan Vlaamse Veerkracht is 437 miljoen euro aan bijkomende middelen gereserveerd om het energie- en klimaatbeleid de komende jaren te versterken en de relance te ondersteunen.

Gebouwen zijn een belangrijke doelgroep voor het energiebeleid. Vlaanderen heeft een oud patrimonium. In 2020 zijn middelen gebruikt om nieuwe instrumenten uit te bouwen die moeten bijdragen aan een CO₂-reductie. Er werden nieuwe premies ingevoerd. Op 1 januari 2021 werden heel wat bestaande premies verhoogd en werden er specifieke incentives gegeven voor isolatie, in combinatie met asbest-verwijdering. Er werd een nieuwe EPC-labelpremie ingevoerd en nieuwe eigenaars kunnen een renteloos renovatiekrediet aanvragen. Deze financiële ondersteuning past in de implementatie van de Vlaamse langetermijnrenovatiestrategie voor gebouwen die op 29 mei 2020 werd goedgekeurd. Minister Demir zal al deze maatregelen evalueren en bijsturen waar nodig.

In 2020 is er ook een eerste call naar de OCMW's gelanceerd voor het zogenaamde Noodkoopfonds. Er zijn ongeveer 308 noodkoopwoningen mee gerenoveerd, gespreid over 24 gemeenten in 4 provincies. Het Noodkoopfonds heeft 7,7 miljoen euro voorzien. Men is in gesprek met de lokale besturen om het fonds meer kenbaar te maken bij de bevolking.

De sloop- en heropbouwpremie is tijdelijk verhoogd van 7500 naar 10.000 euro voor een bouwaanvraag in 2021 en 2022. Dit wordt afgestemd op de aangekondigde federale 6 procent-btw-maatregel bij sloop- en heropbouw. Uit EPB-gegevens blijkt dat heropbouw na sloop een alsmaar groter aandeel van de nieuwbouwprojecten inneemt. In 2020 werden 4805 heropbouwprojecten ingediend. In 2019 waren er dat 4260.

De calls voor groene warmte en restwarmte die met middelen uit de Vlaamse energiebegroting werden gefinancierd, kenden in 2020 een groot succes, zeker in steden en in gebieden met industriële processen. Er werden 42 projecten goedgekeurd.

De minister vervolgt dat de ontvangsten uit het Klimaatfonds werden ingezet om de klimaatmitigatiemaatregelen in alle niet-ETS-sectoren te ondersteunen. Er is beslist om deze middelen in de toekomst effectiever aan te wenden door het principe van cofinanciering te gebruiken waardoor de slagkracht van het fonds wordt vergroot.

Volgens de meest recente cijfers zal Vlaanderen de niet-ETS-klimaatdoelstellingen voor de periode 2013-2020 niet halen. De inschatting is gebaseerd op de definitieve gegevens tot 2019, aangevuld met een schatting voor het jaar 2020. Dit vertaalt zich in een verwacht gecumuleerd tekort van 2,5 megaton, 7 procent van de totale Vlaamse emissieruimte over de periode 2013-2020. Het tekort zal moeten worden gecompenseerd door gebruik te maken van de flexibiliteitsmechanismen. Op basis van de definitieve inventaris voor 2020 zal in het volgend voortgangsrapport een eindevaluatie worden gemaakt voor de periode 2013-2020.

In april 2020 werden het VEKP en de Vlaamse klimaatstrategie 2050 aangeduid als transversale beleidsplannen. Voor elke maatregel uit het plan werd een verantwoordelijke minister aangeduid. Er wordt ook een beroep gedaan op lokale besturen om deze ambitie mee waar te maken. Minister Demir zal als coördinerend minister toezien op het geheel, samen met het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap dat op 1 januari 2021 van start ging. Het VEKA is een samenvoeging van het Vlaams Energieagentschap en de klimaatadministratie binnen het Departement Omgeving.

Op de agenda staat ook het rapport van het Rekenhof over de rekeningen van 2020. Het Rekenhof heeft voor het beleidsdomein Energie één terechte opmerking gegeven. Het Rekenhof merkt op dat de uitgaven van het Energiefonds goed worden toegelicht maar dat de ontvangsten wat onderbelicht blijven. Minister Demir heeft de administratie de instructie gegeven om bij de volgende BBT's de verantwoording van de ontvangsten te versterken. Het Rekenhof heeft in de audit van de coronamaatregelen ook aangegeven dat de uitbetaling van en de controle op de water- en energiepremie goed verlopen is, mede door een goede samenwerking met de RVA en de vakbonden.

Voor heel wat instellingen, onder meer voor het Vlaams Energiebedrijf (VEB), wordt gevraagd om de lopende engagementen van het Vlaamse Gewest te verduidelijken in de jaarrekeningen. Het VEB zal hiervoor zorgen en zal, indien mogelijk, een correctie op de jaarrekening 2020 uitwerken.

1.2. Omgeving en Natuur

Minister Zuhair Demir zegt dat 2020 een jaar was met bijzondere uitdagingen, maar ook een jaar waarin het belang van een aangename omgeving, ruimte en voldoende natuur in de nabije omgeving duidelijk werd.

De covidcrisis legde een grote maatschappelijke vraag naar dichtbij en beleefbare natuur bloot. Hieraan werd tegemoetgekomen door onder meer het vervroegd openstellen van nieuwe wandelpaden. Waar nodig, werden extra stewards ingezet om de massale bezoekersstroom naar Vlaamse natuurdomeinen in goede banen te leiden. Er werden maar liefst 98 nieuwe speelzones in onze natuurdomeinen gerealiseerd, naast tientallen hengelzones, hondenlosloopzones, multimovepaden en zovoort.

Met een vereenvoudigde regeling werd een oplossing uitgewerkt – via de meldingsprocedure – voor het plaatsen van een zelfstandige woonunit voor zorgwonen. Zo kunnen hulpbehoevenden snel en accuraat geholpen worden in een vertrouwde omgeving.

In het omgevingsbeleid staat een betere leefomgeving voor de burger centraal. Dit beleid creëert een duurzaam kader waarin alle maatschappelijke doelstellingen gerealiseerd worden met respect voor het leefmilieu. Er werd gestreefd naar een ruimtelijke transformatie met leefbare steden en dorpen met voldoende open ruimte en klimaatadaptatiemaatregelen, een kwalitatieve leef- en werkomgeving en ruimte voor water en natuur. Zo werd er voor ruim 46 miljoen euro aan landinrichtingsprojecten en 9 miljoen euro aan leegstandprojecten vastgelegd. Er werd ook ingezet op een geïntegreerde gebiedsontwikkeling met een gezamenlijke agenda en de realisatie van strategische projecten waarvoor Europese cofinanciering werd aangetrokken.

Door het versterken en uitbreiden van natuur, zijn er extra kansen voor natuurbeleving en wordt de leefbaarheid van steden en gemeenten verhoogd. In 2020 werd het bosuitbreidingsplan gelanceerd en het ANB heeft meteen al 173 hectare aangekocht voor bosuitbreiding. Daarnaast is nog eens 30 hectare door derden aangekocht via subsidies. In de winter 2020-2021 realiseerde het ANB nog eens 134 hectare bosaanplanting. De Grondenbank die de VLM samen met het ANB opstartte, maar ook een versnelling in de verwervingen door overheden en private partners, zal dit proces nog versnellen. Lokale overheden en lokale partners moeten wel nog een inhaalbeweging maken.

Er werd ook ingezet op topnatuur door de uitvoering van het Vlaamse Natura 2000-programma. Er werd ook geïnvesteerd in een gebiedsgericht wolvenplan voor Noord-Limburg en bijkomende middelen voor de subsidiëring van wolfwerende beschermingsmaatregelen voor 90 procent van de kostprijs. Slechts 9 procent van de landbouwers heeft een beroep gedaan op subsidies.

De oppervlakte onder effectief natuurbeheer steeg tot meer dan 94.000 hectare. Via het Europese LIFE-programma werd heel wat Europese cofinanciering aange trokken.

Op 19 april 2021 werd de officiële oproep voor de erkenning van Nationale Parken en Landschapsparken gelanceerd. Dertien gebiedscoalities dienden een kandidatuur in voor erkenning tot Landschapspark en tien tot Nationaal Park Vlaanderen. Nochtans leefde er heel wat desinformatie op het terrein.

In de Vlaamse domeinen gebeuren onderhouds- en inrichtingswerken zoals multi-movepaden, natuurlopen, speelzones, hondenlosloopzones. Er is een succesvolle samenwerking met vrijwilligers. In het geval van Park Vordenstein werd deze samenwerking bekroond met een Green Flag Award, en leverde dit een plaats op in de top tien van de favoriete parken bij de internationale publieksstemming.

Om de bestaande natuur verder te versterken, werd het Vlaams Actieprogramma Ecologische Ontsnippering (VAPEO) ondertekend. Dit is een meerjarenproject om ecosystemen te versterken door grote natuurgebieden met elkaar te verbinden. In woongebieden werd ingezet op het versterken van de biodiversiteit in tuinen met het afsluiten van de Green Deal natuurlijke tuinen.

De Natuurinspectie kreeg personeelsversterking. Zij treden op tegen onder meer stroperij, illegale vogelvangst en illegale vernietiging van natuur.

Ook een betere leefomgeving voor de burger staat centraal in het beleid. De basis hiervoor is natuurlijk het halen van de uitgezette milieukwaliteitsdoelstellingen

voor lucht, water en bodem. In 2020 werd ruim 12 miljoen euro geïnvesteerd in het asbestafbouwplan.

Er is de ambitie om Vlaanderen om te vormen naar een circulaire samenleving. Een circulaire economie verzekert de beschikbaarheid van schaarse grondstoffen, leidt tot innovatie en vermindert het energieverbruik en de uitstoot, wat bijdraagt aan de realisatie van de klimaatdoelstellingen. Voor selectieve afvalinzameling en recyclage is Vlaanderen nu al koploper in Europa. Het afgelopen jaar zijn er extra middelen voorzien om te investeren in innovatieve recyclage-initiatieven. Zo werd bijna 3 miljoen euro voorzien voor innovatieve projecten circulair bouwen en werd 7 miljoen euro subsidie toegekend voor de uitvoering van een lokaal huishoudelijk afvalstoffenbeleid.

De afgelopen zomers maakten duidelijk dat Vlaanderen zeer vatbaar is voor waterschaarste en droogteproblemen. Vorige zomer leidde de klimaatverandering tot hevige regenbuien en wateroverlast. Om zowel de droogteproblematiek en de wateroverlast structureel aan te pakken, werd de Blue Deal opgezet, een plan van voor 500 miljoen euro. Een zeventigtal acties zijn in uitvoering. Minder verharding, meer vernatting en natuur, en maximaal circulair watergebruik staan hierbij centraal. Via het Scheldeprogramma en het Sigmaplan werd opnieuw heel wat natte natuur gecreëerd. Hiervoor werd onder andere 27 miljoen euro ingezet voor het versterken van groen-blauwe netwerken, 11 miljoen euro voor de aankoop van gronden en 14 miljoen euro voor lokale hefboomprojecten Natte natuur in samenwerking met VITO via het WaterProofproject. Dit resulteerde in de bekroning van het Life+-project met een Europese Natura 2000 Award in de categorie verzoenen van belangen en percepties. De projecten voor Water-Land-Schap en Proeftuinen Droogte werden voor 5,7 miljoen euro gesubsidieerd.

Er wordt gestreefd om besluitvormingsprocessen in het omgevingsbeleid sneller en efficiënter te maken waarbij alle betrokken actoren maximaal kunnen participeren. De COVID-19-pandemie toont de noodzaak van investeringen in digitalisering aan. De omgevingsadministratie moet hét kenniscentrum worden voor alle informatie over omgeving. Er werden concrete stappen gezet naar de opmaak van een gecoördineerde strategische agenda voor omgevingsmonitoring en onderzoek binnen het beleidsdomein.

2. Bespreking

2.1. Vragen van de commissieleden

Bruno Tobback stelt dat er al lang een discussie bezig is over de steunmechanismen voor renovatie. Minister Demir wijst volgens hem terecht op het belang en de noodzaak ervan en de meerwaarde voor het energiezuinig maken van wonen. Ze kondigt een evaluatie van het premie- en leningenstelsel aan. Volgens Bruno Tobback heeft Vlaanderen op dit ogenblik enkel steunmechanismen voor mensen die al geld hebben. Een groot deel van de doelgroep is niet in staat om bijkomend te lenen en kan dus geen beroep doen op die premies en leningen. Wat is de timing van de evaluatie?

Minister Demir zegt dat de flexibiliteitsmechanismen zullen worden ingeschakeld omdat Vlaanderen de niet-ETS-doelstellingen voor hernieuwbare energie en energiebesparing niet zal halen. Is daar al een kostenberekening van gemaakt?

Willem-Frederik Schiltz vraagt in welke mate het systeem van leningen voor renovatie zal worden geoperationaliseerd. Die vraag geldt voor alle ministers; een budget moet tot effectieve maatregelen leiden. Wat is dus de praktische implementatie en effectiviteit van die maatregelen?

Willem-Frederik Schiltz vraagt hoe ver het staat met de oprichting van het lokaal expertisecentrum. Het is belangrijk dat er voldoende expertise aan steden en gemeenten wordt aangeboden.

2.2. Antwoorden van minister Zuhal Demir

Minister *Zuhal Demir* zegt dat een eerste evaluatie van de renovatiepremies eind dit jaar zou moeten gebeuren zodat er eventueel kan worden bijgestuurd. Het is van groot belang dat gebouwen goed worden gerenoveerd. Voor de tertiaire sector is er al een verplichting ingevoerd. Wat energieverbruik betreft, moet men beginnen met het abc: zijn huis zo goed mogelijk renoveren. Als het niet lukt met de premies, moet men nagaan welke andere stappen mogelijk zijn.

Er is in het verleden al een voorraad emissierechten aangekocht, onder meer via PMV. Minister Demir kan de cijfers overmaken aan de commissieleden.

De evaluatie van het premie- en leningenstelsel is eind dit jaar gepland.

De premies voor renovatie zijn er al. Het renteloze renovatiekrediet is pas op 1 januari 2021 ingevoerd.

Voor het lokaal expertisecentrum is 4,4 miljoen euro vrijgemaakt en het is sinds september 2020 operationeel. Lokale besturen kunnen er een beroep op doen.

2.3. Bijkomende vragen van commissieleden

Bruno Tobback is tevreden dat minister Demir de renovatiepremies en de renovatiegraad snel zal evalueren. Vlaanderen loopt immers sterk achterop wat het renovatieritme betreft.

Minister Demir zegt dat er via PMV al emissierechten zijn aangekocht. Het lid vraagt wat de inschatting vandaag is van het totale budget dat nodig is om het gat dicht te rijden tussen de doelstellingen en de realisaties. Het gaat over het bedrag dat de voorbije jaren is doorgeschoven naar vandaag door maatregelen niet of niet snel genoeg te nemen. Bovendien is het belangrijk om het totale bedrag te kennen voor de begrotingsbesprekingen van volgend jaar.

Chris Steenwegen vindt het frustrerend dat het in de begroting enkel over het Klimaatfonds gaat, terwijl er een Energie- en Klimaatplan is waar heel veel maatregelen instaan, zonder budgetten. Het zou interessant zijn om een globaal beeld te krijgen van de budgetten die de Vlaamse overheid inzet om het klimaatbeleid vorm te geven. Dankzij de vragen van Robrecht Bothuyne is er een overzicht van de besteding binnen het Klimaatfonds door de verschillende departementen. Chris Steenwegen zou graag een debat willen over welke budgetten er voor welke maatregelen zijn en welke maatregelen er in uitvoering zijn.

Willem-Frederik Schiltz repliceert dat de vraag van Chris Steenwegen eerder thuishoort in een regeling der werkzaamheden of in een begrotingsdebat, maar niet in een begrotingsuitvoeringsdebat. Klimaat is inderdaad een transversale bevoegdheid, maar het lijkt hem nuttig hierover in een begrotingsdebat te praten.

2.4. Bijkomende antwoorden van minister Demir.

Minister *Zuhal Demir* vindt die suggestie goed en zal minister Diependaele of de administratie hierover aanspreken. Er zijn inderdaad heel wat budgetten vrijgemaakt. Deze gegevens worden bezorgd aan de commissieleden.

Volgens de meest recente cijfers zal Vlaanderen geen bijkomende aankoop van emissierechten moeten doen omdat er de vorige legislatuur al zijn aangekocht. Er is nu wel een tekort van 0,7 procent, maar er moet niets meer worden aangekocht. Het is iets anders dan de statistieken rond hernieuwbare energie, waarvoor al een voorafname van 22 miljoen euro is gedaan.

2.5. Bijkomende vragen van commissieleden

Bruno Tobback verwacht de informatie over de aankopen die gebeurd zijn. Er zijn overeenkomsten voor gemaakt, maar hij vraagt hoe de verrekening verloopt. Op welk moment gebeurt de betaling en uit welke budgetten? Is de betaling al gebeurd?

De *voorzitter* sluit de bespreking van de jaarrekening af.

3. Indicatieve stemming

Het aan de commissie toegewezen gedeelte van het ontwerp van decreet van de algemene rekening van de Vlaamse Gemeenschap en van de rekeningen van de rechtspersonen onder het gezag van de Vlaamse Regering voor het begrotingsjaar 2020, wat betreft de bevoegdheden Omgeving, Natuur, Energie en Klimaat, wordt indicatief aangenomen met 8 stemmen voor bij 4 onthoudingen.

Gwenny DE VROE,
voorzitter

Bruno TOBBACK,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

ANB	Agentschap voor Natuur en Bos
BBT	beleids- en begrotingstoelichting
EPB	energieprestatie en binnenklimaat
EPC	energieprestatiecertificaat
ETS	emissions trading system
LIFE	L'Instrument Financier pour l'Environnement (van de Europese Unie)
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
PMV	ParticipatieMaatschappij Vlaanderen
RVA	Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening
VEB	Vlaams Energiebedrijf
VEKA	Vlaams Energie- en Klimaatagentschap
VEKP	Vlaams Energie- en Klimaatplan
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VLM	Vlaamse Landmaatschappij